

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Інна Гриценюк,

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0003-0317-3620>

Анотація. Розглядаються особливості створення контенту для консультацій, орієнтованих на здобувачів закладів професійної освіти, які займаються молодіжним підприємництвом. Висвітлено унікальні елементи, що беруть участь у формуванні матеріалу, охоплюючи такі важливі теми, як сучасні аспекти підприємництва, його визначення та актуальність у сучасному економічному просторі. Підкреслюється важливість розвитку підприємницького мислення, інтеграції соціальної відповідальності та сприяння гуманізації шляхом зосередження уваги на здобутті знань та особистісному розвитку. Мета дослідження полягає в тому, щоб запропонувати розуміння формулювання спеціалізованого змісту, необхідного для ефективного консультування, гарантуючи, що здобувачі професійної освіти будуть добре підготовлені до складнощів і можливостей, притаманних молодіжному підприємництву.

Ключові слова: професійна освіта, молодіжне підприємництво, здатність до підприємницької діяльності, якості успішного підприємця, ефективність, здобувачі професійної освіти, консультації.

Inna Hrytsenok,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
senior researcher of the professional career laboratory
of the Institute of Vocational Education of the National Academy of
Pedagogical Sciences of Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-0317-3620>

PECULIARITIES OF FORMING THE CONTENT OF COUNSELING FOR STUDENTS OF VOCATIONAL EDUCATION ON YOUTH ENTREPRENEURSHIP

Abstract. The article considers the peculiarities of creating content for consultations aimed at students of vocational education institutions engaged in youth entrepreneurship. The unique elements involved in the formation of the material are highlighted, covering such important topics as modern aspects of entrepreneurship, its definition and relevance in the modern economic space. It emphasizes the importance of developing entrepreneurial thinking, integrating social responsibility and promoting humanization by focusing on knowledge acquisition and personal development. The purpose of the study is to offer insights into the formulation of specialized content necessary for effective counseling, ensuring that vocational students are well prepared for the challenges and opportunities inherent in youth entrepreneurship.

Key words: vocational education, youth entrepreneurship, entrepreneurial ability, qualities of a successful entrepreneur, effectiveness, vocational students, counseling.

Консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва для відновлення економіки України після війни має на меті

запропонувати поради та допомогу особам, зацікавленим у започаткуванні власного бізнесу або підприємницьких починань у молодому віці. Як правило, таке консультування охоплює різні важливі сфери, щоб допомогти молодим підприємцям здобути знання та навички, необхідні для процвітання у світі бізнесу, особливо в періоди конфлікту та невизначеності.

Щоб забезпечити належну підготовку здобувачів професійної освіти до підприємницької діяльності, важливо окреслити низку ключових характеристик змісту консультування. Ці фактори слід враховувати при плануванні та проведенні консультування молоді з питань підприємництва, охоплюючи:

- *інноваційність*: формування змісту консультування з метою виховання високоосвічених, самодостатніх особистостей з інноваційним мисленням та діяльністю; впровадження консультантами інноваційних освітніх технологій; розвиток креативності та критичного мислення у здобувачів професійної освіти; ознайомлення з сучасними інноваційними бізнес-ідеями;

- *соціальність*: адаптація змісту консультування для здобувачів професійної освіти, які прагнуть розвивати майбутні бізнес-ідеї, з акцентом на оволодіння знаннями та навичками, необхідними для ведення соціально відповідального та безпосередньо впливового бізнесу; сприяння вирішенню важливих суспільних проблем, одночасно отримуючи економічний прибуток;

- *гуманізація*: спрямування змісту консультування на здобуття знань і розвиток навичок, важливих для саморозкриття майбутніх фахівців; забезпечення умов, що сприяють повноцінному формуванню «Я-концепції» особистості в межах закладу освіти; надання інформації, необхідної для усвідомлення здобувачами професійної освіти своїх можливостей і перспектив; виховання навичок саморозвитку та самовдосконалення; прищеплення таких цінностей, як сила волі, самоповага, гідність, справедливість, цілеспрямованість, відповідальність тощо [1].

Пропонуємо детальне пояснення змісту консультацій для здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва з акцентом на післявоєнну економічну відбудову України. Зміст охоплює такі елементи: вступ до підприємництва, визначення підприємництва, його значення в сучасній економіці, дослідження мислення та рис, притаманних успішним підприємцям, а також вивчення переваг і викликів, пов'язаних з підприємництвом.

«Вступ до підприємництва» покликаний занурити здобувачів професійної освіти у складну концепцію підприємництва, визнану ключовою силою, що рухає динамічну еволюцію сучасної економіки. По суті, підприємництво можна охарактеризувати як процес розпізнавання, створення та актуалізації можливостей для розробки та впровадження інноваційних продуктів, послуг або бізнес-моделей з кінцевою метою досягнення економічного та соціального прогресу. Значення підприємництва в сучасному економічному просторі полягає в його здатності стимулювати створення робочих місць, технологічний прогрес і динамізм ринку, сприяючи таким чином економічному зростанню та соціальному розвитку.

Ретельне дослідження підприємництва передбачає заглиблення у психологічні особливості та характеристики, які лежать в основі успіху успішних підприємців. Ці люди, зазвичай, демонструють такі риси, як стійкість, адаптивність, розсудливе прийняття ризиків, а також вроджену схильність до

інновацій та стратегічне бачення. Таке підприємницьке мислення, що характеризується готовністю використовувати можливості та творчим підходом до вирішення проблем, відіграє життєво важливу роль у реалізації нових проєктів, а отже, сприяє загальному економічному розвитку суспільства.

Підприємництво, незважаючи на його численні переваги, неминуче пов'язане з низкою проблем і труднощів. Підприємці мають значну незалежність і потенціал для значного фінансового успіху. Водночас, виклики включають ризик невдачі, обмеженість ресурсів та необхідність приймати раціональні рішення в умовах невизначеності. Подолання цих викликів вимагає стратегічного поєднання інновацій, управління ресурсами та ретельного планування. Розуміння основної концепції, вивчення характеристик успішних підприємців та визнання подвійної природи його переваг і викликів дозволяє нам отримати глибоке розуміння впливу підприємництва на економічне та соціальне середовище [2].

Узагальнюючи вище зазначене, підприємництво можна охарактеризувати як організований процес, в якому підприємці, виявляють і використовують можливості, що існують у їхньому соціально-економічному середовищі. Згодом вони застосовують свої інноваційні навички для розробки та реалізації нових бізнес-проєктів. В основі цього визначення лежить важлива тріада: розпізнавання можливостей, зважений ризик та генерування інноваційних ідей. Ця концепція відображає проактивну та трансформаційну природу підприємництва, що виходить за рамки простої комерційної діяльності та охоплює притаманне їй прагнення до інноваційного прогресу [3].

По суті, підприємництво слугує каталізатором економічного розвитку, здійснюючи відчутний вплив на економічне зростання та створення робочих місць. Підприємці, використовуючи свою унікальну здатність до інновацій та винахідливості, активно сприяють розвитку ринкової конкуренції та підвищенню продуктивності, що в сукупності сприяє економічному динамізму. Більше того, підприємницький процес ініціює хвильовий ефект через створення робочих місць, що не лише зменшує рівень безробіття, але й підвищує загальну якість життя в суспільстві. Поза економічною сферою, підприємництво має внутрішній потенціал, який може стати рушійною силою трансформаційних соціальних змін, задовольняючи різноманітні потреби та сприяючи розвитку громад [4].

Важливість підприємництва в сучасній економіці зумовлена його ключовою роллю як каталізатора багатогранного прогресу, що охоплює інновації, економічне зростання, динаміку зайнятості, а також прагнення до соціального та екологічного покращення. Ретельне вивчення цього значення розкриває складну взаємодію факторів, які в сукупності сприяють трансформаційному впливу підприємництва на сучасні економічні системи [5].

В основі цього наративу лежить роль підприємців як каталізаторів інновацій та технологічного прогресу. Підприємницька діяльність за своєю суттю передбачає виявлення нових можливостей, розпізнавання динамічних потреб ринку, а також концептуалізацію та впровадження інноваційних рішень. Така проактивна взаємодія з інноваціями не лише призводить до створення нових продуктів, послуг та бізнес-моделей, але й прискорює кумулятивний вплив конкурентних сил, підвищуючи галузеві стандарти та стимулюючи технологічну еволюцію.

Окрім своєї ролі у стимулюванні інновацій, підприємництво суттєво впливає на зайнятість та динаміку безробіття. Підприємницькі ініціативи часто призводять до створення та розширення нових підприємств, створюючи різноманітні можливості для працевлаштування. Таке органічне зростання можливостей працевлаштування сприяє зниженню рівня безробіття, пропонуючи робочій силі шляхи для економічної активності, розвитку навичок та загального соціально-економічного розвитку.

Крім того, вплив підприємництва виходить за рамки економічної сфери і охоплює потенціал для вирішення нагальних соціальних та екологічних проблем. Узгоджуючи бізнес-стратегії із соціальними та екологічними цілями, підприємці можуть створювати позитивні зовнішні ефекти, що впливають на ланцюги поставок, моделі споживання та добробут громад.

Численні приклади успішних підприємницьких ініціатив ілюструють цю важливість. Яскравими прикладами є компанії, які трансформували транспорт за допомогою платформ спільного використання поїздок, переосмислили комунікацію через соціальні мережі та використали відновлювану енергію для революції у виробництві електроенергії. Ці приклади підприємницької досконалості підкреслюють трансформаційний потенціал підприємницьких зусиль у формуванні ринків, поведінки споживачів і навіть політичного порядку денного [6; 7; 8].

Таким чином, значення підприємництва в сучасній економіці зумовлене його роллю як багатогранного каталізатора інновацій, економічного зростання, створення робочих місць, позитивних соціальних та екологічних змін. Завдяки зусиллям підприємців-візіонерів – людей зі стратегічними лідерськими навичками, які здатні передбачати тенденції та ринкові зміни – економічні сектори зазнають динамічного розвитку, залишаючи довготривалий вплив на технологічний прогрес, динаміку зайнятості та загальний соціальний добробут.

Вивчення мислення та психологічних якостей, притаманних успішним підприємцям, розкриває тонкий зв'язок, що лежить в основі їхніх досягнень. Рекомендується розглянути складне поєднання якостей, що сприяють формуванню підприємницького профілю, підкреслюючи вирішальну роль креативності, стійкості, адаптивності, наполегливості, здатності до ризику, прийняття рішень та ітеративних процесів навчання.

Креативність є ключовою когнітивною рисою, необхідною для підприємницького успіху. Успішні підприємці демонструють вроджену здатність виявляти нові можливості, кидати виклик загальноприйнятим нормам та знаходити інноваційні рішення для існуючих проблем. Ці творчі здібності дають їм змогу створювати нові продукти, послуги чи бізнес-моделі [9; 10].

У поєднанні з креативністю, стійкість та адаптивність стають ключовими факторами підприємницького розвитку. Підприємницька діяльність нерозривно пов'язана з невизначеністю, невдачами та непередбачуваними викликами, що вимагає стійкої готовності до подолання труднощів. Стійкі підприємці демонструють притаманну їм здатність не здаватися перед обличчям невдач і провалів, переоцінюючи стратегії та використовуючи невдачі як навчальні можливості для майбутніх починань.

Готовність йти на зважений ризик і приймати рішення в умовах невизначеності визначає суть підприємницького мислення. Успішні підприємці

демонструють схильність до вдумливої оцінки сценаріїв співвідношення ризиків та винагород, визнаючи, що розумний ризик часто передує значному прогресу. Процес прийняття зважених рішень у таких ситуаціях ґрунтується на складній взаємодії аналітичних міркувань, інтуїції та галузевих знань.

Список посилань

1. Alekseeva, S., & Yershova, L. (2020). Content and forms of modern training of future specialists for entrepreneurship activity. *Professional Pedagogics*, 1(20), 44-52. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2020.21.44-52>
2. Алексеєва, С.В., Базиль, Л.О., Гриценко, І.А. Єршова, Л.М., Закатнов, Д.О., Орлов, В.Ф., & Сохацька, Г.В. (2020). Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія. Житомир: Полісся. С. 268-269.
3. Гриценко, І.А. (2022). Методика розвитку підприємницької активності учнівської молоді засобами проектної діяльності. *Наукові записки Малої академії наук України*, 2(24), с. 19-27. <http://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-24-03>.
- 4 Гриценко, І.А., Байдулін, В.Б., & Савченко, М.О. (2021). Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху: методичні рекомендації. Житомир: Полісся. С. 36-38. <https://lib.iitta.gov.ua/728126/1/2>
5. Гриценко, І.А., & Єршова, Л.М. (2022). Інтерактивні форми й методи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. *Професійна педагогіка*, 1(24), с.81-90. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.81-90>
6. Алексеєва, С.В., Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., & Сохацька, Г.М., Теловата М.Т. (Ред.). (2021). Підприємницька компетентність майбутніх фахівців: *методичний посібник*. Житомир: «Полісся». Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/728893/>
7. Алексеєва, С.В., Гриценко, І.А., Закатнов, Д.О., Кузьмінська, Л.Д. & Орлов, В.Ф. Закатнов, Д.О. (Ред.). (2019). Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник Житомир: «Полісся». Взято з: <https://lib.iitta.gov.ua/717525>
8. Алексеєва, С.В., Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., & Сохацька, Г.М. (2021). Основи економічної грамотності та підприємництва: *навчальний посібник*. Житомир: Полісся. (Лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України №22.1/12-Г-1024 від 23.11.2020 р.). Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/729005/>
9. Гриценко, І.А. (2022, травень 20). Розвиток навичок малого підприємництва в учнівській молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти. В В.О. Радкевич (Ред.). *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної)*, Київ, 17-20. С.68-70.
10. Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: Довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. – 196 с.